Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

334.5
О-88

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎԻ

(ԳՅՈՒՂԿՈՈՊԻ)

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԿՈՈՊԻ

ԵՐԵՎԱՆ—1931

18.02.2014
26094

ՊԵՏՀՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ

Պատվեր 3740 Գլավլիտ 6642 (բ) Տիրաժ 1200

15 JAN 2010
1780

ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎԻ

(ԳՅՈՒՂԿՈՈՊԻ)

1. Նպատակները և անելիքները

ՀՍԽՀ-ի . . . . շրջանի . .

. . . . . . գյուղի (կամ . . . . գյուղխորհրդի գործունեության սահմանում ապրող)

. . . . կոլխոզի (գյուղատնտեսական

կոմունայի, արտելի, հողօգտագործման ընկերության) անդամները — բանվորները, բատրակները, նույնպես անհատ չքավորները, միջակները և ծառայողները լայն ինքնագործունեության հիմունքներով ու կամավոր կերպով միանում են սպառողական ընկերության (գյուղկոոպ):

1. Գյուղկոոպը, հիմք ընդունելով կուսակցության գլխավոր գիծը, իրեն նպատակ է դնում մասնակցել գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման աշխատանքներին, ամեն կերպ աջակցել մտնելու կոլխոզի մեջ չքավորներին ու միջակներին, ամրացնելու կոլխոզներն ու սովխոզները և համատարած կոլեկտիվացման միջոցով լիկվիդացիայի ենթարկել կուլակությանը, վորպես դասակարգի.

ՊԵՏ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Публ. Библиотека
ՀՍԽՀ—ССРА
им. А. Мясникиана
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
12485-52

Գյուղկոոպն իր գործունեության շրջանում սոցիալիստական սկզբունքներով և բնակչության միջոցներով ընդարձակում է խորհրդային կոոպերատիվ առևտուրը, իր աշխատանքը դնելով դասակարգային սկզբունքի վրա, կապելով այն արտադրական պլանների կատարման, գյուղատնտեսական մթերումների և սպառողների կարիքներն ու հարցումները լավագույն կերպով բավարարելու հետ։

Գյուղկոոպը կազմակերպում է լավորակ ապրանքաշրջանառություն, իրագործելով ապրանքաշրջանառության արագացումը, ապրանքի ներմուծումն իր ժամանակին համաձայն բնակչության պահանջների և մթերումների պլանների կատարումը դարձյալ իր ժամանակին։

Գյուղկոոպն իրեն նպատակ է դնում աջակցել վերակառուցելու սոցիալիստական հիմունքներով կոլխոզնիկների, միջակների, չքավորների ու բատրակների կենցաղը։

2. Գյուղկոոպի գործունեությունը.—

3. Մասնանշված խնդիրները իրագործելու համար գյուղկոոպը՝

ա) Կազմում է իր գործունեության առևտրա-ֆինանսական և արտադրական տարեկան և յեռամսյակային պլանները՝ հիմք ընդունելով . . . . . .

շրջսպառկոոպմիությունից ստացված պլանային ցիֆրերն ու խնդիրները, առավելագույն չափով օգտա-

գործելով տեղական միջոցներն ու հնարավորությունները։

բ) Ընդարձակում է իր աշխատանքը կարճ ժամանակում կոոպերացման յենթարկելու բոլոր աշխատավորներին և ներգրավելու բնակչության միջոցները (փայեր, ավանդներ, կանխավճարներ և հատուկ մուծումներ)։

գ) Ապրանքներ գնելու նպատակով կնքում է պայմանագրեր, շրջսպառկոոպմիության և այլ մատակարարողների հետ իր գործունեության շրջանում, կնքում է նույնպես այլ պայմանագրեր, վոր անհրաժեշտ են գյուղկոոպի աշխատանքներն ինչպես հարկավոր է կատարելու համար։

դ) Ուսումնասիրում է իր շրջանի սպառողների պահանջները, նպատակ դնելով առավելագույն չափով հարմարեցնելու արդյունաբերության արտադրանքների տեսականավորումն ու վորակն սպառարկվող բնակչության և առանձնապես կոլխոզնիկների պահանջներին ու կարիքներին, մշակում է և պատվերներ է տալիս, շարունակ հսկում է մատակարարողներից ստացվող ապրանքների վորակի և պատվերներին համապատասխան լինելու վրա։

յե) Հետապնդում է արագացնել ապրանքաշրջանառությունը, թույլ չի տալիս ապրանքային մնացորդների ավելորդ կուտակում, իր ամբողջ աշխատանքը տանում է խիստ տնտեսման կարգապահությամբ։

զ) Ընդարձակում է խանութային ցանցը և կազմակերպում է փակ բաշխիչներ իր գործունեության շրջանում յեղող ավաններում, գյուղատնտեսական կոմունաներում և արդյունաբերական ձեռնարկություններում։

ե) Կազմակերպում է հասարակական սննդի ձեռնարկներ (ճաշարաններ, խոհանոցներ, կուլտուրական թեյարաններ, բուֆետներ) և հացաթխումը, կազմակերպում և ղեկավարում է ինքնագործունյա կոլեկտիվների (ինքնագործ ճաշարաններ, բանջարանոցներ և այլն) աշխատանքներ, նույնպես, անհրաժեշտ դեպքերում, Շրջսպառկոոպմիության համաձայնությամբ, կազմակերպում է սեփական գյուղատնտեսական ձեռնարկներ (բանջարանոցներ, կաթնատնտեսական ֆերմաներ և այլն):

ը) Կատարում է մթերումներ գյուղատնտեսական մթերքների և հումույթի, նույնպես արտահանության առարկաների, կատարում է կենսամթերքների կոնտրակտացիա թե կենտրոնացված մթերումների պաշարը բավարարելու համար, համաձայն գյուղկոոպի և շրջսպառկոոպմիության մեջ կնքված պայմանագրերի և թե այդ պայմանագրերից դուրս տեղական կարիքները — (կոլխոզնիկների, բանվորների և այլն) բավարարելու համար, ամեն կերպ աջակցելով տեղական կենսամթերքների և ապրանքային ռեսուրսների մեծանալուն:

թ) Մոբիլիզացիայի յե յենթարկում մասսաներին անցկացնելու համար համապետական, տնտեսա-քաղաքական ձեռնարկումները (ցանքի և բերքահավաքի կամպանիաներ, խորհրդների վերընտրություններ, պետական փոխառությունների տարածումը և այլն):

ժ) Աջակցում է ընդհանուր ուսուցման գործին, կազմակերպելով սնունդ դպրոցականների և ուսուցիչների համար ու կազմակերպելով կուլտ-ապրանքների վաճառք:

3. Գյուղկոոպների անդամների անդամության, իրավունքների և պարտականությունների մասին

4. Գյուղկոոպին կարող են անդամագրվել նրա գործունեյության շրջանում ապրող և 14 տարեկանի հասած բանվոր-բատրակները և միջակները, ծառայողները և այլ աշխատավորները և նույնպես նրանց ընտանիքի անդամները: 16 տարեկանի չհասած գյուղկոոպի անդամները, գյուղկոոպի գործունեյությանը վերաբերող հարցերը վճռելիս, օգտվում են խորհրդակցական ձայնի իրավունքով և չեն կարող ընտրել և ընտրվել գյուղկոոպի վարչության և վերստուգիչ հանձնաժողովի մեջ:

Գյուղկոոպին անդամ չեն կարող լինել կուլակները և խորհուրդներում ընտրելու իրավունքից զրկված այլ անձինք, նույնպես և նրանցից նյութապես կախում ունեցող նրանց ընտանիքի անչափահաս (մինչև 18 տարեկան) անդամները: Այս օրենքից բացառություն կազմում են.

ա) Այն ընտանիքների անդամները, վորոնց կազմի մեջ կան խորհրդային իշխանությանը նվիրված կարմիր պարտիզաններ, կարմիր բանակայիններ, կարմիր նավատորմիղայիններ (շարքային և հրամանատարական կազմ), գյուղական ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ ու գյուղատնտեսներ, սակայն պայմանով, յեթե նրանք կերաշխավորեն իրենց ընտանիքի անդամների համար:

բ) Այն նախկին մանր առևտրականները, արհեստավորները և տնայնագործները, վորոնք իրենց նախկին զբաղմունքի հետևանքով զրկված են խորհուրդնե-

քում ընտրելու իրավունքից, յեթե նրանք կընդունվեն գյուղատնտեսական կամ արհեստագործական կոոպե-րատիվ կազմակերպությունների մեջ, համաձայն այն դաշնակից հանրապետության օրենսդրության, վորի սահմաններում գտնվում է գյուղկոոպը: Սակայն «ա» և «բ» կետերում նշված անձինք չեն կարող ընտրել և ընտրվել վորպես անդամ Գյուղկոոպի ընտրովի կազ-մերի մեջ:

Այն ոտարահպատակները, վորոնք աշխատանք տա-նելու համար ապրում են ԽՍՀՄ-ում, բայց խորհուրդ-ներում ընտրելու իրավունք չունեն, գյուղկոոպին ան-դամ լինելու իրավունք ունեն, բայց չեն կարող ընտըր-վել վորպես անդամ գյուղկոոպի ընտրովի կազմերի մեջ:

5. Գյուղկոոպի անդամի ընդունելությունը կատա-րում է նույն գյուղկոոպի վարչությունը:

Գյուղկոոպին յուրաքանչյուր անդամագրվող մու-ծում է մուտքի վճար մեկ ռուբլու չափով և անդամա-վճար՝ համաձայն իր սոցիալական և գույքային դրու-թյան, վորի չափը և մուծման ժամկետները սահման-ված են աշխատավոր բնակչության համապատասխան կատեգորիայի համար:

Գյուղկոոպի յուրաքանչյուր անդամ նույն գյուղ-կոոպի պարտքերի նկատմամբ կրում է իր վրա պատաս-խանատվություն իր մուծելիք փայավճարի լրիվ չա-փով (թեկուզ հիշյալ պարտքերը ծագած լինեն մինչև նրա անդամ ընդունվելը):

Գյուղկոոպի անդամի պարտքի հատուցումը չի կա-րող տարածվել նրա Գյուղկոոպում ունեցած փայավ-ճարի վրա:

6. Գյուղկոոպի անդամին, վոչ անդամի նկատմամբ տրվում է առավելություն ապրանքները, ինչպես և գյուղկոոպի արտադրական ձեռնարկների արտադրանք-ները վաճառելու ժամանակ:

7. Գյուղկոոպի յուրաքանչյուր անդամ կարող է դուրս գալ անդամությունից, տալով այդ մասին դի-մում գյուղկոոպի վարչությանը:

Այն անդամները, վորոնք չեն կատարում իրենց պարտականությունները գյուղկոոպի հանդեպ, խախ-տում են գյուղկոոպի վորոշումները կամ գործում են ի վնաս սոցիալիստական վերակառուցման շահերին, այդպիսիները գյուղկոոպի վարչության վորոշումով հեռացվում են գյուղկոոպի անդամությունից:

Գյուղկոոպի կազմից անպայմանորեն հեռացվում են այն անձնավորությունները, վորոնք կուլակության աջակցելու և վնասարարության պատճառով հեռացվում են կոլխոզներից, նույնպես և այն անձնավորություն-ները, վորոնք նույն պատճառներով հեռացվում են ձեռնարկների ու հիմնարկների աշխատանքներից:

8. Գյուղկոոպում անդամ ընդունելու մերժման և գյուղկոոպի կազմից հեռացնելու դեպքում կարելի յե բողոքել գյուղկոոպի անդամների ընդհանուր ժողովին (պատգամավորների համագումարին) կամ . . . . Շրջսպառկոոպմիության վարչությանը, վորոնց վճիռները լինելու յեն վերջնական:

9. Գյուղկոոպի անդամների պատասխանատվու-թյան կարգը գյուղկոոպի պարտքերի նկատմամբ, նը-րանց փայերի վերադարձնելը կամ ժառանգներին հանձ-նելը, նույնպես անդամի բնակության վայրը փոխելու հետեվանքով փայի, մեկ սպառողական կոոպերատի-

վից մյուսը փոխադրելու կարգը, սահմանվում ե ԽՍՀՄ և ՌՍՖԽՀ Ցենտրոսայուզի հրատարակած հրահանգներով:

4. Գյուղկոոպի միջոցների մասին

10. Գյուղկոոպի միջոցները կազմվում են այն գումարից, վոր նա ստացել ե վորպես սեփականություն իր կազմակերպման ժամանակ, մուտքի վճարներից և փայավճարներից, վաստակի հատկացումներից, փոխառու միջոցներից (ավանդներ, կանխավճարներ, նպատակային մուծումներ, միջոցներ ստացված՝ պետական, պրոֆմիութենական և այլ հիմնարկներից, կազմակերպություններից և ձեռնարկներից) և զանազան անվերադարձ մուծումներից:

Այդ միջոցները բաժանվում են՝

ա) հիմնական, բ) փայերի, գ) պահեստի, և դ) հատուկ դրամագլուխների:

Այդ դրամագլուխների գոյացման և ոգտագործման կարգը սահմանվում ե գոյություն ունեցող որենսդրությամբ և ԽՍՀՄ ու ՌՍՖԽՀ Ցենտրոսայուզի հրատարակած հրահանգներով:

11. Գյուղկոոպի ստացած վաստակից, համաձայն որենքով սահմանված և սպառողական կոոպերացիայի ղեկավար մարմինների վորոշումների, կատարվում են հատկացումներ, իսկ վաստակի մնացյալ մասը հատկացվում ե ընդարձակելու գյուղկոոպի գործունեությունը:

Վաստակի բաշխումը (ըստ փայերի, ըստ ապրանքների գնման կամ ըստ այլ ցուցանիշների) գյուղկոոպի անդամների մեջ չի թույլատրվում:

5. Գյուղկոոպի գործերի կառավարման մասին

12. Գյուղկոոպի գործերը կառավարում են անդամների ընդհանուր ժողովը և վարչությունը: Պատգամավորները յուրաքանչյուր համագումարի համար ընտրվում են կոոպ. անդամների ժողովներում:

Ընդհանուր ժողովների հրավիրելու կարգը և նրանց փոխարինումը պատգամավորների համագումարներով վորոշվում ե սպառողական կոոպերացիայի վերադաս կազմակերպությունների հրահանգներով:

13. Ընդհանուր ժողովը (պատգամավորների համագումարը) հանդիսանում ե գյուղկոոպի կառավարող բարձրագույն մարմինը, նա վճռում ե գյուղկոոպի գործունեության կարևոր հարցերը, ընտրում ե գյուղկոոպի համար վարչություն և վերստուգիչ հանձնաժողով, և նույնպես ներկայացուցիչներ Շրջսպառկոոպմիության պատգամավորների համագումարի համար, հաստատում ե գյուղկոոպի պլանները, հաշվետվությունները և նախահաշիվները, սահմանում ե գյուղկոոպի վաստակի բաշխման և վնասների ծածկման կարգը: Ընդհանուր ժողովների հրավիրելը (պատգամավորների համագումարը) տեղի յե ունենում վոչ պակաս մեկ անգամից յեռամսյակում:

Ընդհանուր ժողովը (պատգամավորների համագումարը) իրավասու յե, յեթե ներկա յե գյուղկոոպի անդամների ընդհանուր թվի կեսից վոչ պակաս մասը: Յեթե չներկայանան գյուղկոոպի անդամների (պատգամավորների) այդ քանակը, յերկրորդ անգամ հրավիրված ժողովը իրավասու յե, վորքան ել ներկա լինեն անդամներ:

Ընդհանուր ժողովի (պատգամավորների) որոշումներն ընդունվում են ձայների մեծամասնությամբ, բաց քվեարկության կարգով:

14. Գյուղկոոպի վարչությունն ընտրվում է մեկ տարի ժամանակով . . . . . հոգու կազմով,

հանդիսանում է գյուղկոոպի գործադիր մարմինը, ղեկավարում է նրա բոլոր գործերը և կրում է պատասխանատվություն գյուղկոոպի բոլոր աշխատանքների համար:

Վարչությունն իր միջից ընտրում է նախագահ, գյուղկոոպի աշխատանքների ղեկավարման պարտականությունները, միանձնյա ղեկավարության հիմունքներով, բաժանում է իր անդամների մեջ և յուրաքանչյուրի վրա դնում է նրանց հանձնված պարտականությունների կատարման պատասխանատվությունը, վերապահելով նրանց անհրաժեշտ իրավունքներ:

Վարչության նիստերը կատարվում են դռնբաց, որոնց իրավունք է տրվում մասնակցելու կոոպակտիվին և գյուղկոոպի մնացյալ անդամներին:

Գյուղկոոպի վարչությունը պարտավոր է պահելու հաշվապահություն և հաշվետվությունը համաձայն ԽՍՀՄ և ՌՍՖԽՀ Ցենտրոսոյուզի կողմից սահմանված ձևերի և կանոնների:

Իրենց պարտականությունները խախտող գյուղկոոպի վարչության անդամները գյուղկոոպին պատճառած վնասները կրում են միասին:

Ե. Հասարակական հսկողության և կոոպերատիվ ակտիվի աշխատանքների մասին

15. Հասարակական հսկողությունը գյուղկոոպի աշխատանքների վերաբերմամբ իրագործում է վերստուգիչ հանձնաժողովը, որն ընտրվում է մեկ տարի ժամանակով . . . . . հոգու կազմով:

Իրենց պարտականությունները խախտող վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամները գյուղկոոպին պատճառած վնասները կրում են միասին:

16. Մասսայական հսկողությունը գյուղկոոպի առանձին ձեռնարկների վերաբերմամբ իրագործում է կոոպերատիվ բյուրոն (կոոպբյուրոն), և նրա կողմից կազմակերպված աջակցող և հսկող խմբակները, գործելով համաձայն ԽՍՀՄ և ՌՍՖԽՀ Ցենտրոսոյուզի հատուկ այդ առթիվ հրատարակած կանոնների:

17. Գյուղկոոպի վարչության և մյուս ընտրովի մարմինների բոլոր անդամներն իրենց ընտրողների կողմից կարող են ժամանակից առաջ հետ կանչվել, եթե հաստատվի նրանց անգործունեությունը, անտնտեսավարությունը կամ նրանց արարքները, ի վնաս սոցիալիստական վերակառուցմանը:

Զ. Գյուղկոոպի և սպառողական կոոպերացիայի վերադաս կազմակերպությունների փոխհարաբերությունները

18. Գյուղկոոպը հանդիսանում է սպառողական կոոպերատիվների . . . . շրջանային Սպառկոոպի Միության անդամ է օգտվում է

իրավական անձի իրավունքներով: Պլանային խնդիրները, լիմիտները և դիրեկտիվ ցուցմունքները, վոր դրվում են Շրջսպառկոոպմիության և սպառողական կոոպերատիվների վերադաս կազմակերպությունների կողմից և նույնպես նրանց ու նրանց կից միավորումների կողմից կնքված պայմանագրերը այլ կազմակերպությունների հետ, պայմանագրերի այն մասը, վոր վերաբերվում է գյուղկոոպներին, հանդիսանում են պարտադիր գյուղկոոպի համար:

Տրված դիրեկտիվները, խնդիրները և լիմիտները խախտելու համար Շրջսպառկոոպմիությունը, և նույնպես վերադաս կոոպերատիվ կազմակերպությունները իրավունք ունեն գյուղկոոպի բոլոր աշխատակիցների — այդ թվում նաև ընտրովիների նկատմամբ սահմանել կարգապահական պատիժներ, հասցնելով այդ մինչև պարտականություններից զրկելը, իսկ անհրաժեշտ դեպքում հանձնել նրանց քրեական պատասխանատվության, և գյուղկոոպի նկատմամբ գործադրել տնտեսական, մասնավորապես վարկային ներգործումներ:

8. Գյուղկոոպի գործունեյության դադարեցումը

19. Գյուղկոոպի գործունեյության դադարեցումը (նրա գործերի լիկվիդացիայով կամ առանց լիկվիդացիայի) կատարվում է համաձայն այս հարցի վերաբերյալ գոյություն ունեցող որենքների:

«Հայկոոպ»
25-ին հունիսի 1931 թ.
Ք. Յերեվան.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Публ. Библиотека
ՀՍԽՀ—ССРА
им. А. Мясникяна
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0208009

403